

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 235/09-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti I. K. K., B., zastúpeného spoločnosťou E. P. Advokátska kancelária, s. r. o., P., v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. E. P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. K. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/01 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. I. K. K. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia I. K. K. v sume 292,38 € (slovom dvestodevät'desiatdva eur a tridsaťosem centov) na účet spoločnosti E. P. Advokátska kancelária, s. r. o., ... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Bardejov je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia I. K. K. v sume 292,38 € (slovom dvestodevät'desiatdva eur a tridsaťosem centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky ... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 7. októbra 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť I. K. K., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného spoločnosťou E. P. Advokátska kancelária, s. r. o., P., v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. E. P., v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/01.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že je v procesnom postavení žalobcu v právnej veci proti žalovanému Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny B., o vydanie pôvodne 14 932 Sk z dôvodu bezdôvodného obohatenia. Konanie začalo na jeho návrh 21. júna 2001

a je vedené okresným súdom pod sp. zn. 3 C 468/2001. Sťažovateľ uvádza: „Ešte menej ako za 3 mesiace bude tomu už presne 8 rokov (21. 6. 01) čo som bardejovskému súdu osobne do jeho podateľne doručil svoju žalobu na vydanie mi mojich vlastných peňazí v celkovej výške 14 932,- Sk právnym predchodcom terajšej žalovanej strany, ktorý bol pôvodne Národný úrad práce – Okresný úrad práce v B. No napriek tak dlhej dobe a tak banálnemu súdnemu sporu dodnes neexistuje na papiere žiadne rozhodnutie vo veci samej ani len zo strany prvostupňového súdu. Preto je potrebná táto ústavná sťažnosť, keďže bardejovský súd za takmer celých 8 rokov sa nečinil tak, ako by sa mal. Je to vidieť z chronológie jeho úkonov v tejto kauze, na ktoré som ako žalobca reagoval od podania mojej žaloby až po dnešné dni.“

V sťažnosti ďalej uvádza chronológiu úkonov, ktoré okresný súd zatiaľ vykonal, a dodáva: „Som presvedčený, že v danom prípade mnou označený porušovateľ – bardejovský prvostupňový súd nekonal v súlade s ods. 2, čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky a tiež nenaplnil požiadavku na spravodlivý súdny proces v zmysle Eur. Dohovoru, pokiaľ ide o prejednanie veci v primeranej lehote v zmysle jeho ods. 1, čl. 6.“

Postupom všeobecného súdu, ktorý od podania návrhu na začatie konania v priebehu troch rokov neuskutočnil ani jedno pojednávanie, dochádza vo veci podľa sťažovateľa k porušovaniu jeho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe žiadosti sťažovateľa mu bola ústavným súdom ustanovená advokátka, ktorá doplnila jeho sťažnosť takto:

„Sťažovateľ zotrváva na sťažnosti proti postupu Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/2001 a namieta ňou porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy a práva čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zároveň sťažovateľ zdôrazňuje, že k porušeniu jeho označených práv došlo najmä v období od podania návrhu na začatie konania t. j. v roku 2001 doposiaľ. Analýza predmetného súdneho spisu, ktorý sťažovateľ navrhuje ako dôkaz ukazuje, že v tomto období nebola činnosť súdu plynulá, pričom vykazuje aj dlhšie obdobia nečinnosti súdu,

čím došlo k zbytočným priet'ahom v konaní zo strany súdu a teda k porušeniu označených práv s'ťažovateľa, pričom s'ťažovateľ poukazuje najmä na obdobie v rokoch 2005, 2006, 2007 a 2008, keď bol súd bez akéhokoľvek právne relevantného dôvodu nečinný, hoci mu nič nebránilo v tom, aby vydal rozhodnutie.

Toto svoje tvrdenie s'ťažovateľ opiera aj o vyjadrenie Okresného súdu v Bardejove zo dňa 13. 05. 2009, ktorým súd tieto skutočnosti potvrdil. “

Na základe uvedeného s'ťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil tento nález:

„1. Základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/2001 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bardejov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/2001 konal v ďalšom období bez priet'ahov.

3. I. K. K. priznáva finančné zadost'učinenie vo výške 2.000,- € (slovom dvetisíc EUR), ktoré mu je Okresný súd Bardejov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. I. K. K. priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo výške 438,57 €, ktoré je Okresný súd Bardejov povinný uhradiť na účet spoločnosti E. P. Advokátska kancelária s. r. o. ... do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia. “

Priznanie a navrhovaný rozsah požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia odôvodňuje s'ťažovateľ tým, že sa v dôsledku zbytočných priet'ahov okresného súdu dostal do stavu dlhotrvajúcej právnej neistoty, a stratil tým dôveru v nestrannosť súdov, ako aj presvedčenie, že sa súdnou cestou možno v Slovenskej republike dovolať spravodlivosti. Dlhodobý stav právnej neistoty sa prejavil negatívne aj na jeho zdravotnom stave.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 447/09 doručeným ústavnému súdu 18. mája 2009, v ktorom predseda tohto súdu uviedol:

„Vychádzajúc z obsahu spisu a chronológie úkonov konštatujem, že v konaní došlo k prietahom zavinených súdom a to v období od 12. 8. 2005 do 8. 6. 2007 a v období od 18. 9. 2007 do 23. 10. 2008. Je nutné pripustiť, že prietahy mali vplyv na celkovú dĺžku konania, avšak vzhľadom na obsah spisu, celkovú dĺžku konania výraznou mierou ovplyvnil aj samotný sťažovateľ. V tomto smere poukazujem najmä na písomné podanie sťažovateľa zo dňa 27. 3. 2003 (č. l. 33 spisu) a zo dňa 15. 4. 2003 (č. l. 35 spisu), ktorým reagoval na výzvu súdu odstrániť vady jeho dovolania zo dňa 21. 3. 2003 (č. l. 31 spisu), ale tiež na skutočnosť, že sťažovateľ sa bez ospravedlnenia nedostavil na pojednávanie dňa 16. 2. 2009, hoci bol naň riadne a včas predvolaný (5. 1. 2009). Nezodpovedá pritom skutočnosti tvrdenie sťažovateľa, že vo veci nebolo doposiaľ meritórne rozhodnuté ani len prvostupňovým súdom, lebo prvostupňový súd vo veci meritórne rozhodol na pojednávaní dňa 18. 3. 2009, ktorého sa sťažovateľ osobne zúčastnil a tak o tejto skutočnosti v čase vypracovania sťažnosti (26. 3. 2009) vedel. Záverom dodávam, že sťažovateľ pred podaním sťažnosti na Ústavný súd SR, nevyužil iné možnosti na odstránenie prietahov a dosiahnutie nápravy, najmä nevyužil inštitút sťažnosti podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd zisťoval z obsahu sťažnosti a zo spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 468/01 priebeh a stav konania, ktoré začalo návrhom podaným na okresnom súde 21. júna 2001. Okresný súd uskutočňoval priebežne procesné úkony a na základe žiadostí samotného sťažovateľa konal o procesných otázkach (oslobodenie od súdnych poplatkov,

vylúčenie sudkyne z konania a povinné právne zastúpenie). Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 27. septembra 2002, na ktorom sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti sudkyne okresného súdu, o ktorej 4. novembra 2002 rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“). Dňa 21. marca 2003 podal sťažovateľ proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie a 24. marca 2003 ho okresný súd vyzval na doplnenie dovolania. Po vrátení spisu z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 23. júna 2003 okresný súd sťažovateľa opätovne vyzval na doplnenie dovolania, 23. júla 2003 a 3. septembra 2003 ho vyzval predložiť potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch. Dňa 1. októbra 2003 okresný súd sťažovateľovej žiadosti o oslobodenie od súdneho poplatku nevyhovel. Dňa 15. októbra 2003 podal sťažovateľ proti tomuto rozhodnutiu odvolanie a následne 7. júna 2004 krajský súd napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil. Dňa 3. augusta 2004 okresný súd neustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu na dovolacie konanie. Sťažovateľ podal 20. septembra proti tomuto uzneseniu odvolanie a 4. októbra 2004 odvolanie proti opravnému uzneseniu, ktorým sudkyňa opravila zle uvedený dátum uznesenia. Krajský súd v odvolacom konaní 25. novembra 2004 potvrdil napadnuté uznesenia okresného súdu. Okresný súd rozhodoval 22. marca 2005 o vylúčení vyššieho súdneho úradníka pre jeho zaujatosť. V dôsledku pridelenia veci inému sudcovi bol sťažovateľ 14. júna 2007 vyzvaný, aby sa vyjadril, či trvá na podanom dovolaní. O sťažovateľovom späťvzátí dovolania a zastavení dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd 22. augusta 2007. Pojednávanie vo veci nariadené na 16. február 2009 bolo odročené pre neprítomnosť účastníkov a pre prekážky na strane zákonného sudcu. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 18. marca 2009, na ktorom okresný súd rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol. Sťažovateľ sa 30. apríla 2009 proti tomuto rozsudku odvolal.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov, v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich veci v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru), je zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníkov konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (II. ÚS 74/97). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietaní porušenia práva na prejednanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodnutie o vydaní plnenia z bezdôvodného obohatenia. Ústavný súd nezistil, že by doterajší priebeh konania bol poznamenaný skutkovou zložitou veci. Po právnej stránke tvoria návrhy tohto typu častú agendu okresných súdov, a preto vec nemožno považovať za právne zložitú.

2. Kritériom, ktoré ústavný súd posudzoval, bolo aj správanie účastníka konania. Sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti, o ktorej musel rozhodovať nielen odvolací súd, ale aj dovolací súd. Uplatňovanie námietky zaujatosti zo strany sťažovateľa je síce právom účastníka konania [§ 15 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)], ak sa však námietka ukáže ako nedôvodná, nemožno v dôsledku jej uplatnenia vzniknutý prieťah pričítať súdu. Plynulý postup okresného súdu ovplyvnilo aj to, že podania sťažovateľa v napadnutom konaní vykazovali aj procesné nedostatky, ktoré bolo potrebné priebežne odstraňovať. Po zvážení týchto skutočností ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovi možno pričítať značný podiel na namietanej dĺžke konania, pretože nedostatok procesného návrhu je okolnosťou, na ktorú ústavný súd musí prihliadať pri posudzovaní postupu všeobecného súdu.

3. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu súdu, v posudzovanom prípade konanie okresného súdu nebolo plynulé a v jeho postupe sa vyskytli obdobia nečinnosti, ktoré ústavný súd posúdil s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania ako zbytočné prieťahy v konaní.

Ústavný súd posúdil všetky úkony okresného súdu a konšatoval, že okresný súd bol v právnej veci sťažovateľa nečinný v období od doručenia vyjadrenia sťažovateľa (25. septembra 2001) do 4. marca 2002. Toto obdobie predstavuje prieťahy v trvaní 5 mesiacov.

V ďalšom období bol však už procesný postup okresného súdu plynulý, sústredený, bez prieťahov, čo pretrvávalo až do 22. marca 2005. Od tohto obdobia do 8. júna 2007 bol okresný súd vo veci sťažovateľa nečinný, čo predstavuje prieťahy v trvaní prevyšujúce

2 roky. Dňa 18. septembra 2007 dal zákonný sudca pokyn na doručenie rozhodnutia najvyššieho súdu. Od tohto pokynu do pojednávania dňa 16. februára 2009 možno konštatovať ďalšie obdobie nečinnosti a priet'ah v konaní v trvaní 1 roka a 5 mesiacov.

Okresný súd neposkytol s'ťažovateľovi v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 468/01 rýchlu a účinnú ochranu jeho práv podľa § 6 a § 100 ods. 1 OSP, a preto ústavný súd rozhodol, že okresný súd v tomto konaní porušil základné právo s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), a zároveň mu prikázal vo veci konať bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

S'ťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €, čo odôvodnil pretrvávajúcim stavom právnej neistoty.

Ústavný súd vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľa a v záujme nápravy porušenia základného práva priznal s'ťažovateľovi po zohľadnení všetkých okolností prípadu aj primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (bod 3 výroku nálezu).

S'ťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. S'ťažovateľ si prostredníctvom svojej právnej zástupkyne uplatňoval sumu 438,57 € za tri úkony právnej pomoci, režijný paušál a 19 % DPH.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania,

aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Ústavný súd priznal advokátke odmenu za dva úkony právnej pomoci – prevzatie a prípravu zastupovania a doplnenie sťažnosti z 29. septembra 2009. Oznámenie o prevzatí právneho zastúpenia (vrátane vyjadrenia sťažovateľa a vyčíslenia trov právneho zastúpenia) ústavný súd neposúdil ako podanie vo veci samej, a teda ako jeden samostatný úkon právnej pomoci.

Odmena za jeden úkon právnych služieb v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov je 1/6 z výpočtového základu. Za jeden právny úkon vykonaný v roku 2009 patrí advokátke odmena 115,90 € a režijný paušál 6,95 €, teda spolu 122,85 €. Odmena advokátke za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje celkovú sumu 245,70 €. Pretože právnická kancelária právnej zástupkyne sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje sa celková odmena advokátke o 46,68 € a celkovo predstavuje sumu 292,38 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť. Ústavný súd preto priznal náhradu trov právneho zastúpenia v tejto sume (body 4 a 5 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2009